

momentov v gospodarski, naselitveni in posebej družbeno-pravni zgodovini. — Čeprav obravnava samo po sebi nepomemben, v bistvu baročni kulturni običaj, prihaja Sepp Walter, Gradec (Weststeirischer Fronleichnamsschmuck) do nekih zaključkov: območje običaja se ujema s starolavantinskim ozemljem, predvsem pa je zanimiva nakazana zveza med takimi, razmeroma novimi običaji in poganskim čaščenjem studencev.

Po širini problemov in po kвалiteti obdelave se prispevki seveda dokaj razlikujejo, v splošnem ne na škodo slovenskih avtorjev, ki imajo nedvomno že to prednost, da zaradi jezikovnega znanja obvladujejo lahko mnogo širše območje literature. Če zaradi te svoje prednosti in ustrezne slabosti svojih inozemskih kolegov le-tem govore in pišejo v kakem drugem jeziku, si za bodoče obetamo, da se bodo začeli tudi z drugih plati — vsaj v znak dobre volje — v zborniku posluževati tudi kakega drugega, ne le lastnega jezika.

Sergij Vilfan

Alpes orientales [III]. Acta tertii conventus de ethnographia Alpium Orientalium tractantis. Desertinae, Helvetia, ab 28. VIII. 1961 ad 2. IX. 1961. Redegit Robert Wildhaber. Basileae 1961.

Zbornik, ponatis iz Schweizerisches Archiv für Volkskunde 57, prinaša šest referatov s tretjega zborovanja vzhodnoalpskih etnologov v retoromanski vasi Mustèr — Disentis. Dodan mu je urednikov predgovor v nemščini, retoromanščini, italijanščini in slovenščini, iz katerega izvemo, da je bil eden namenov tega posvetovanja tudi, seznaniti udeležence z retijsko Švico. Zato je pričujoči zbornik najdrobnejši med dosedanjimi (55 strani besedila). Žal ni v njem prispevkov o tvorni kulturi, za nas pa je razveseljivo, da jih je kar polovica — slovenska, kar dokazuje z drugimi spisi tega značaja, da smo v zadnjih letih dokaj storili za preučevanje alpske plasti naše ljudske kulture. Doseženi uspehi nam dokazujejo, da se le s takim nadrobnim preučevanjem vedno bolj bližamo neki začasni in relativni zaokroženosti (ki naj nadomešča nedosežno »popolnost«) poznavanja enega izmed območij naše ljudske kulture in njenih prvin. S tem pa prispevamo tudi k spoznanju celotne alpske ljudske kulture, pri čemer smo pogrešali mi in drugi prav naš delež, naše zveze z ostalimi sosednimi deželami. Nujno potrebno je le, da ta raziskavanja pospešimo in poglobimo v vseh smereh ter jih razširimo tudi na panonsko in sredozemsko območje. Zato pa je med drugim potrebno, da se našim strokovnjakom, ki imajo o teh vprašanjih kaj povedati, vsestransko omogoči udeležba na takih posvetovanjih.

Najobsežnejša je prva razprava Leza Uffer o pravljicah, pravljicarjih in zbiralcih pravljic v romanski Švici (str. 129—147). Pomembni zbiralec označuje vzroke in pogoje, zaradi katerih je ustno izročilo v retijski Švici tako obilno in živo, in sestavno zbiranje pravljic od 1870 dalje; obširno pa poroča o svojem zbirateljskem delu, začetem 1936 na pobudo züriškega romanista Jakoba Juda. Po oznaki pripovedujočega vaškega občestva in retijskih pravljicarjev ter njih družbenega pomena posveča avtor tehtne besede motivom in slogu retijskih pravljic.

Ivan Grafenauer, naš vneti raziskovalec slovensko-retijskih stikov, je spregovoril na retijskih tleh o »starosadilskem-htonskega zagovoru zoper kačji pik v Švici in Sloveniji« (str. 148—152). Primerja retijski zagovor »Gäge-w-Wurmenbis« v zapisu M. Sooderja, švabski zagovor zoper sušenje kakega telesnega dela ali sušico in dva staronemška zagovora s slovenskim zagovorom »Zoper navadno otekline« (Strekelj, SNP III, št. 5174), ki je po Grafenauerju (Narodopisje Slovencev II, 27), »kolikor doslej vemo, najstarejše slovensko pesemsko besedilo«. Na koncu navaja avtor tudi zagovor zoper otekline iz Ziljske doline.

Niko Kuret obravnava »Božični čok pri Slovencih« (str. 153—159), o katerem obeta obširno študijo. Dopolnjuje Valvasorjevo poročilo o zažiganju panja v sev. Istri in tržaški okolici s podatki iz drugih krajev pri nas in v

sosodnih deželah, kar je prikazal tudi na karti, analizira prvine tega dejanja in njih pomen.

Milko Matičetov primerja slovenski zagovor iz Tera zoper meglo s švicarskimi, posebno z retoromanskega ozemlja (str. 160—163). Znan pa je tudi v Brkinih in v hrvaški Istri. Podobnosti so presenetljive in dokazujejo, da so tudi na teh doslej dokaj zanemarjenih področjih, kjer se je ohranilo malo izročila, skupne indoevropske, morda tudi vlaške prvine, ohranjene v alpskem svetu.

Elfriede Grabner obravnava v razpravi K raziskovanju ljudskega zdravilstva v Vzhodnih Alpah (str. 164—179) področje, ki je imelo v gorskem okolju in na križišču raznih kultur vselej mnogo pogojev za močan razvoj. Po očrtu zgodovine te panoge glede na obravnavano ozemlje se ustavlja avtorica ob ljudskih bolezenskih predstavah in pri oznaki »nix« za Unguentum Zinci.

Evel Gasparini je povezal ekskurzijo na drugem posvetovanju s tretjim zborovanjem v članku Le betulle di Eibiswald (str. 180—184), v katerem primerja cvetlične preproge, ki jih delajo na Telovo po vaških poteh v južnoštajerski vasi, s podobnimi šegami pri raznih slovanskih narodih. Skuša pa dati tem šegam širši etnološki okvir.

V zborniku pogrešamo kaj več spisov o romanski Reciji, ki so jo kajpak že dokaj raziskovali, vendar pa se je to delo zadnji čas ustavilo. Tudi članki in pričujočem zborniku opozarjajo, da je z vidika primerjalne evropske etnologije raziskovanje te dežele, ki hrani toliko starin, še vedno zelo pomembno.

Drugo, kar nam nalaga ta zbornik, pa je opomin, da se moramo Slovenci temeljito pripraviti na prihodnje posvetovanje, ki bo verjetno — sledeč vrstnemu redu — med Furlani, s študijami o naših stikih z njihovo kulturo. In če bo začel krog znova v Ljubljani, bo treba storiti še več, ako želimo, da bodo uspehi vedno boljši.

Vilko Novak

Indijanske pravljice. Izbral in prevedel Albert Širok. Založila Mladinska knjiga, Ljubljana 1961; 184 strani, 8°.

Knjiga je izšla v zbirki »Zlata ptica«, v kateri so že doslej izšle pravljice raznih narodov. Pravljice v tej knjigi so zajete iz tradicije Indijancev severne in južne Amerike. Ob zaključku knjige najdemo zbirko opomb k posameznim tekstom in zelo skromen očrt oziroma vrednotenje folklore ameriških Indijancev. Knjiga je izšla v prav prikupni obliki po načrtih ing. arh. Branka Simčiča.

Celotna zbirka »Zlata ptica« nedvomno predstavlja pomemben prispevek k naši literaturi o folklori drugih narodov. Vendar se mi v zvezi s tukaj citirano knjigo javljajo določeni pomisleki, ki jih želim na tem mestu navesti. Predvsem se mi zdi, da je odprto vprašanje, komu je knjiga pravzaprav namenjena: ali je takšna zbirka pravljic res namenjena samo za mladino, ali pa ima še važnejše naloge. Če je knjiga namenjena samo za mladino, potem bi njena oblika in vsebina lahko bila temu namenu še bolj prilagojena (obseg knjige, ilustracije, tisk, itd). Vendar bi bil v tem slučaju izločen širok krog odraslih bralcev, katere folkloro drugih narodov zanima iz čisto kulturnih razlogov. Publikacije pravljic dandanes niso navadno namenjene samo otrokom, temveč imajo tudi vrsto drugih ciljev, ki dobivajo vedno bolj prevladujočo vlogo. S tega stališča pa tukaj obravnavano delo v splošnem ne zadovoljuje.

Predvsem bode v oči, da Albert Širok, ki je te pravljice po navedbi v knjigi sam izbral, nikjer ne navaja vira oziroma virov, iz katerih je te tekste črpal. Mislim, da je s tem zagrešil enega izmed najbolj grobih prekrškov prevajalcev, za katerega nosi odgovornost tudi založba sama. Če gre za izbor iz originalnih virov, bi bilo tudi nujno potrebno, da se v opombah k vsakemu tekstu navede vsaj deloma zgodovina dotičnega teksta. Tako na primer pri povesti »Pustolovščina z ribo velikanko« (str. 21), znani algonkinski pravljici, da jo je publiciral Henry R. Schoolcraft v svojem delu *Algie Researches*¹ in da jo je potem

¹ Henry R. Schoolcraft, *Algie Researches*, New York 1839, str. 144.